

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Poslušajte radio Ljubljana

oddaja za zamejske Slovence

VSAKO NEDELJO

OB POL DVANAJSTI URI

LETNIK V

DUNAJ, V SREDO 4. X. 1950

ŠTEV. 74 (346)

„Abstimmungsspende“

Najnovejša propaganda zagriženih nasprotnikov slovenskega ljudstva je iznašla novo krinko, s katero skuša zakriti hujskaški značaj pompozno napovedovanih proslav dneva „zmaže v nemški noči“. Že nekaj lednov se razpisujejo celovški časopisi o posebnem „glasoval. darilu“, ki se bo delilo ob trideseti obletnici 10. oktobra 1920.

Značaj te propagande je dvojen, kakor tudi njen namen. V Kotmari vesi n. pr. pomeni „Abstimmungsspende“, da mora vsak „Korošec“ prispevati svoj delež za namene hujskaških proslav; če zlepa ne, pa z grozljivo „da si bomo že zapomnili vsako hišo, ki noče dati“! Na ta način skušajo zlorabiti strahovanje za zbiranje denarjev, ki jih bodo potem proslavljali kot sad „požrtvalnosti glasovalnega ozemlja“ in porabljali za podžiganje novega sovražstva do koroških Slovencev.

Tudi denarna sredstva, ki jih morajo prispevati proti volji izmозganega ljudstva naše občine, nosijo naziv „darila“, s katerimi bodo razmetavali ob navzočnosti najvišjih vrhov na celovški proslavi in se veseljačili pozno v noč celo po celovških ulicah, bolj nujno potrebnih temeljite poprave. To je ena plat darila.

Drugo lice ima „Abstimmungsspende“ med drugim v Zgornji venci. Tam zavedne večine v občinskem svetu niso uspeli pripraviti do dajalev za hujskaško gonjo. Zato so si izmislili v proslavo 10. oktobra drugo potegavščino: Za proslavo tridesete obletnice obljubujejo občini „glasovalno darilo“ za napeljavno elektriko! Kar vsaki občini upravičeno pripada in se je po nemških občinah že zdavnaj uresničilo, da namreč deželna uprava prispeva posameznim občinam k izgraditvi splošno koristnih naprav kot vodovodov, elektrike, cest, mostov itd., naj v slovenskih občinah velja kot darilo. Tako naj služi po navodilih zakrknjenih žovnistov na odgovornih mestih vse, kar se na še tako popačen način da izrabiti, poizkusu zavajanja tlačnega in izkoriščenega ljudstva.

Mislimo, da se celovška gospoda hudo moti v ocenjevanju politične zrelosti koroških Slovencev. **Tridesetletnica 10. oktobra 1920 je za naše ljudstvo tudi opomin na tridesetletno trdo šolo:** Kje je ostala izpolnitev obljub o popolni narodni, kulturni in gospodarski enakopravnosti, ki so jo nezahtevano zaprsegali avstrijski predstavniki pred tridesetletjem?

Ne čudimo se, da so pozabili obljube enakopravnosti in gospodarske pomoči slovenskemu ozemlju gospod Schumy in njegovi drugi, ki so jih dajali pred tisočletnimi kamni 12. septembra 1920 na Gospodarskem polju. Gospod Schumy je pozabil in zatajil že več v svojem življenju...

Res, da naše zrelo ljudstvo ni pričakovalo uresničenja teh obljub koroških oblastnikov. Tridesetletna šola pa nas je učila še mnogo bolj neizprosno, kot so to napovedovali najbolj prepričani črnogledi: Gospodarsko izkoriščanje in splošno zapostavljanje slovenskega ozemlja in ljudstva se je v tem razdobju vršilo v takšnem obsegu, da ga je prepoznal danes tudi zadnji, najbolj

Pojavi obnove nacionalistične miselnosti v Zapadni Nemčiji

Ameriški visoki komisar v Nemčiji, Mc Cloy, svak predsednika Adenauerja, je v svojem zadnjem četrtletnem poročilu v Beli hiši precej jasno opozoril na ponovno rojstvo ekstremnega nemškega nacionalizma. Mc Cloy je pisal o „vedno naraščajoči sili prikritega nacionalističnega čuta, katerega izrazi marsikaj prekoračijo meje dovoljenega.“

Mc Cloy, ki se prizadeva za zapadnonemško neodvisnost in državno izgradnjo, je težko pripisati kakšen poseben antifazišem, ali pa nezaupanje v Nemce. Taka izjava danes tudi ni posebno ugodna, če pomislimo, da hoče Washington vključiti Nemčijo v severnoatlantsko armado, torej Nemce o katerih pravi njih upravnik, da se med njimi spet vedno bolj širi nacionalistični čut. Njegovo poročilo se nanaša v glavnem na zadnja polurad. stališča nemških nacionalistov in njih. političnih stremeljenj. Mislil

je delo tako imenovane „bratovščine“, ki je bila ustanovljena ob koncu vojne. Ta „bratovščina“ zahteva v svojem političnem programu popolno državno suverenost za Nemčijo, ker morejo le popolnoma svobodni ljudje nositi orožje poleg tega pa zahteva čast za nemškega vojaka in pokojnine za pripadnike Wehrmachta in SS.

Ta organizacija je bila ustanovljena pred štirimis leti kot združenje bivših oficirjev Wehrmachta. Nadala si je nalogo gojiti tradicijo nemškega militarizma in v svojem podrobno izdelanem političnem programu pravico Nemcev do vodilnega položaja v Evropi. To pravico vodstva, po mnenju „bratovščine“, ne more odrekati Nemcem izgubljena vojna, nasprotno, njih bistvena teza pravi: „Politični kaos po vojni je del nemškega boja za oblast, ta bo Ameriko prepričal, da je Evropa zmožna ži-

veti samo pod nemško oblastjo.“

Prvotno je bila organizacija zavita v zarotniško romantiko, na zborovanja v kletih in porušenih poslopjih, sedaj pa so svojo dejavnost prenesli v novo zgrajene vile stare aristokracije in vplivnih veleindustrijalcev. Organizacija, ki šteje danes nekaj tisočev vplivnih nemških osebnosti, ima svoje glavne stane še na periferiji Nemčije, a je prepričana, da bo stopila kmalu popolnoma na dan, v središče političnega življenja v Bonnu.

Največji „redovni brat“ je general von Manteuffel, ki izhaja iz rodu junkerjev. Med zadnjo vojno je veljal za enega najbolj zanesljivih nacističnih oficirjev in je bil nazadnje poveljnik tankovskih oddelkov. Njega so že večkrat spravljali v zvezo z Guderianom in von Choltitzom, ki delata danes z ZDA za ponovno oborožitev Nemčije. Vlada, ki ima na razpolago precej zakonskih odredb za preganjanje tajnih organizacij, proti njemu ničesar ne podvzame, ali pa noče ničesar podvzeti.

Drugi velikaš „bratovščine“ je Alfred Francke-Grieksch, ki je bil Himmlerjev osebni prijatelj. Ta odgovarja pri organizaciji za politično linijo ter je dosleden rasist in trdno prepričan o nadmoči nemškega človeka. Zastopa stališče, da mora ravnati nemški vojak zaradi tega imeti v evropski armadi vodilno vlogo.

Von Manteuffel, Alfred Francke-Grieksch in tretji v tej zvezi, Broichsitter, pravijo, da so oni poklicani voditelji novega nacionalsocializma. Kot znano, ima v nekaterih nemških krogih še vedno velik pomen spomin na tako imenovano „Fuehrerjevo poslednjo voljo“, ker kakor obstoji domneva, je Goebbels predal v bunkerju državne pisarne ta dokument zanesljivim ljudem. Današnji vpliv te organizacije je na povprečnega Nemca tako velik, da se proti njej oglašajo tako v tisku kot v Bonnu odločni protesti.

Ko je danes na dnevnem redu bližnja nemška oborožitev in obnove njene vojaške moči, delajo tako, kot da bi „bratovščina“ ne obstojala, kot bi hoteli reči, da bodo o njej pričeli javno govoriti šele v „resnem trenutku“. Program te organizacije se nekako „sam po sebi“ uresničuje. Če bo prišla bratovščina na oblast, tedaj bi prišel na oblast tudi čisti nacionalsocializem, kar bi bilo razumljivo v času politične napetosti.

Atlantski svet se ni mogel sporazumeti glede Nemčije

Dne 26. t. m. je atlantski svet imel svojo zadnjo sejo sedanjega zasedanja in po seji izdal poročilo, ki med drugim pravi, da je atlantski svet odobril čimprejšnjo ustanovitev enotne oborožene sile za obrambo Zapadne Evrope, ki bo postavljena pod poveljstvo vrhovnega poveljnika. Nadalje je atlantski svet naložil obrambnemu odboru nalogo, naj prouči spremembe v vojaški strukturi atlantskega pakta in temu paktu priključenih vojaških organizacij.

Kljub dolgotrajnim in hrupnim razpravam med zasedanjem pa zastopniki držav-članice atlantskega pakta niso mogli priti do sporazuma glede prispevka Nemčije v okviru skupne obrambe Zapadne Evrope in so poverili obrambnemu odboru nalogo, naj priporoča način, kako bi Nemčija najbolj koristno dala svoj prispevek.

Malik za sestanek med Trumanom in Stalinom

Številna so nesoglasja v mednarodni politiki, ki jih tudi najvišji forumi ne morejo zadovoljivo rešiti, zato pa se vedno pogosteje oglašajo zahteve po razgovoru med predsednikom ZDA Trumanom in generalisimom Stalinom, od katerega svetovna javnost pričakuje več uspeha, kot so ga imele razprave v Organizaciji združenih narodov in njenih

pododborih. Zelja po takem sestanku je bila izražena tudi na sedanjem zasedanju Generalne skupščine OZN in je sovjetski zastopnik v Varnostnem svetu Malik izjavil zastopnikom Odbora za mir iz Marylanda, da je naklonjen sestanku med vrhovnimi poglavarji Združenih držav Amerike in Sovjetske zveze, ki naj bi skušali urediti sedanje spore.

OZN čete dospele na 38. vzporednik

Čete OZN so deloma dosegle 38. vzporednik in ustavile svoj pohod. Po zadnjih poročilih ni nobena vojaška edinica OZN več kot 30 kilometrov oddaljena od 38. vzporednika.

Borba na ostalih frontnih odsekih se nadaljuje. Neka četa je prodrla severno od Ičona in blokirala cesto, ki pelje v Severno Korejo. Mesto Ičon je bilo po kratkem boju zavzeto.

Južnokorejske edinice, ki so stalno za petami umikajočim severnokorejskim četam so par kilometrov

nižje 38. vzporednika naletele na provizorično obrambno črto, ki se vije vzdolž demarkacijske črte.

187. ameriški padalski polk je začel na polotoku Kumpo s čistkami. Ameriška letala so od začetka vojne na Koreji napravile 40.000 zračnih napadov.

Najnovejše vesti poročajo, da so nekatere čete Južne Koreje prekoračile tudi že 38. vzporednik, medtem, ko je LR Kitajska zagrozila z intervencijo v primeru napada na njene sosede.

oddaljeni in nezavedni član našega ljudstva. Ob plebiscitni proslavi in razstavi v Velikovecu so bili celo prireditelji prisiljeni javno priznati to zapostavljanje! In to ni čudno: Kje je ostala šolska enakopravnost od vaške učilnice do gimnazije in učiteljišča? Kje so gospodarske šole za naše fante in dekleta? Kje so ceste, kje mostovi preko Drave? Kdaj je že zamrlo pobijanje v bistriški tovarni v Rožu! Drava je poplavela vrsto slovenskih domov, da bi gnala stroje ene izmed največjih elektrarn Avstrije pri Žvabeku — najbližje podjunske vasi pa še danes lavajo v temi in meljejo trdi kruh kot pred stoletjem... In naše kmetije, naši obrtniki, naše zadruga in ustanove?

Leta 1930 so enako delili „Abstimmungsfonds“ in nam dodeljevali „dobrote“: Za dvajseto obletnico pa so nas isti organizatorji plebiscita in glasovalnih proslav oropali vseh naših ustanov in našega

narodnega premoženja z „darilom“ vred! Plebiscitno „darilo“ za leto 1942 sta nam Maier-Kaibitsch in Fritz podarjala prav tako v znamenju dobrote in „učvrščanja glasovalnega ozemlja“ z izselitvijo nad 400 slovenskih družin ter brezprimernim ropanjem njihovih domov...

Avstrija danes sama sprejema velikanska „darila“ Marshallove moči. Značilno in usodno bi znalo biti, če bi jih na Koroškem skušali uporabljati za „plebiscitno obdarovanje“.

Naše ljudstvo ima „daril“ za vselej dovolj. Kako bi ga tudi mogli obdarovati, ko pa samo ustvarja nad tisočletje na tej zemlji, ki so jo še pred nedavnim proslavljali kot „žitnico Koroške“, gospodarske vrednote težkih milijonov! Čas pa bo, da se nam pušča, kar je našega. Tu jega nečemo!

To naj bo povedano vsem, ki nam delijo ali pa si obetajo „darila“.

Vodstvu OeVP in SPOe sta nam naložili novo breme

Ko smo že vse zadnje mesece bili priča tihemu naraščanju cen vsega, kar je bilo treba kupiti, in smo iz meseca v mesec bolj občutili, da kupna moč med množico konzumentov pada in moremo z izkupiškimi prodanih pridelkov vedno manj kupiti, je marsikdo od kmečkih ljudi, delavcev, nameščencev, malih obrtnikov in malih vaških trgovcev pričakoval, da bodo vodilni ljudje v državi — vodstvu OeVP in SPOe končno spoznali usodnost in zmožnost svoje dosedanje gospodarske politike in da bodo uredili ali vsaj omilili dosedanje krivično razmerje med cenami in zaslužkom, da bodo vendar malo zaprli tako silno zijoče škarje cen in ostrigli zaslužek navmesnega trga, skratka — da bodo končno enkrat napravili red v hiši, da ne bosta kmet in delavec vedno tista, na katerih ranah bo ležal visoki luksuz razkožne gospode.

Vsi ti, ki so morebiti še na tihem verovali, da bosta tudi v vrstah izvoljenih predstavnikov zmagali razsodnost in pravičnost, so doživeli v minulem tednu novo bridko prevaro. S četrtim „sporazumom o mezdah in cenah“ — bolj domače se glasi: **z uradno podražitvijo kot dodatkom k tihi podražitvi** — smo doživeli ravno nasprotno. Škarje cen so še bolj odprli, na lestvah zaslužkov, kjer so podjetniki veletrgovine in industrije stali že daleč višje od kmetov, delavcev, malih trgovcev in obrtnikov, so v ministrskem svetu odobrili in dovolili, da so prvi napravili spet 2 koraka navzgor, drugi pa samo enega. To v primerjavi pomeni, da sta se gospodarski in socialni položaj delovnih slojev še poslabšala. Temu pa so od ljudstva izvoljeni oblastni krogi z mrzlično naglostjo dali svoj uradni pečat: Tako mora biti!

Ko se je pripravljala ta roparski sporazum, so ga pred javnostjo imenovali „pogajanja za zvišanje cen krušnemu žitu“. Nove cene in nova določila o zaslužku pa so z vso ostrino pokazala, da se je iz teh „pogajanj“ izcimila nova podražitev na vsej črti.

Kaj imata 38 odstotna podražitev sladkorja in 25—42 odstotna podražitev električnega toka opraviti s še vedno ne pravično ceno rži in pšenice? Cene za rž in pšenico imenujemo nepravilne zaradi tega, ker se je cena za kg rži zvišala samo za 35 grošev in so na ta račun podražili kruh za 50 grošev. Kje je vzrok, da se je pšenična moka podražila za 1.16 šil., ko so ceno pšenice dvignili komaj za 50 gr? Ne verjamemo, da znašajo stroški odkupa, prevoza in mletja žita 50 grošev na kg. Pa če bi tudi znašali toliko, potem bi kruh in moka še vedno lahko ostala pri stari ceni, ker bi razlika med dejanskimi cenami znašala pri kruhu še vedno 30 grošev, pri moki bi pa za vmešni trg tudi ne bilo občutnejše izgube. Torej zvišanje cen krušnemu žitu ne more imeti nobene zveze z vsestransko podražitvijo.

Ureditev zaslužka je nujna, kakor za delavce, tako tudi za kmete, kajti niti prvi, niti drugi bi ob splošnem

„lihém“ naraščanju cen ne mogel več izhajati. Toda taka praksa urejevanja razmerij med zaslužkom in cenami nas je že trikrat naučila in prepričala, da se s tem za nas nič ne bo zboljšalo, temveč občutno poslabšalo. Delavec bo sicer navidezno dobil svoj dosedanji zaslužek za malenkost zvišan, toda to zvišanje bo spet sprožilo poleg sedanje še novo vsesplošno podražitev, zvišanje davkov in drugih javnih dajatev. Kmetu naših vasi pa zaslužek ne bo zvišan (žita včasih ne pridela niti za domače potrebe dovolj), sedanja podražitev in nadaljnjo podraževanje ga bo pa prizadelo ravno tako, če ne še bolj občutljivo.

V čigavo korist je torej novi „sporazum o mezdah in cenah“? V kmetovo ne, še manj pa v korist delavca. Tema dvema so segli le še globlje v že skoraj prazni žep in jima poleg že doslej previsokih davkov in dosedanjega nesorazmerja med dohodki in izdatki nalovili na pleča

Velesile so se ponovno izrekle proti pravicam malih držav in narodov

Pretekli teden so na zasedanju Glavne skupščine OZN porabili skoraj samo za razpravljanje o vprašanjih, ki naj bi prišla na dnevni red zasedanja. Med debatami so razpravljali tudi o osnutku deklaracije o pravicah in dolžnostih držav, ki ga je, kakor znano, predložila jugoslovanska delegacija že na lanskem zasedanju, in s tem dala aktiven in važen doprinos k naporom malih držav in narodov, da si zagotovijo svojo neodvisnost ter da preprečijo pozikuse drugih držav, predvsem velesil, da se vmešavajo v notranje zadeve drugih narodov. In prav pri tem vprašanju so pokazale velesile ponovno svoj pravi obraz in dokazale, da so proti pravicam malih držav in narodov, kajti soglasno se se uprle, da bi bil ta predlog sprejet na dnevni red.

Na enem izmed zasedanj je govoril tudi jugoslovanski zunanji minister Kardelj in poudaril potrebo, da glavna skupščina OZN najde sredstva, da se prenehajo vojaške operacije na Koreji, kajti, kakor je dejal, korejska vojna ogroža svetovni mir

Enakopravnost v dejanjih

Na drugem mestu na kratko poročamo o resnični enakopravnosti narodnih manjšin v Jugoslaviji, predvsem o italijanski manjšini v Istri, kjer živi okoli 60.000 Italijanov. V izpopolnilno poročila navajamo še nekaj podrobnosti s področja italijanskega tiska v Jugoslaviji.

Italijanska unija za Istro in Reko, v kateri so združeni jugoslovanski državljani italijanske narodnosti, bo v kratkem začela izdajati poleg vseh doslednjih časopisov v italijanščini še dva nova lista. Izhajal bo list „Orient“, ki ne bo kakor periodični

še breme, ki ga nikakor ne moreta več nositi brez da bi se prej ali slej zgrudila. S tem novim bremenom pa — kakor kažejo primerjave — niso bili obremenjeni zgornji desetlisoči. Te so pri razdelitvi novih bremen pustili izven „pogajanj“.

Kogar koristi nekdo zastopa, v tistega službi je, pa če je to Figl, Schärf, Kraus ali Böhm. Če vodstvu OeVP in SPOe vedno ščiti samo interese velikih koristolovcev in če pustita delovne sloje v odločilnih vprašanjih na cedilu potem jim je končno treba obrniti hrbet. Takšno je naše mnenje. Povemo ga vsem, ki bi bili še na nejasnem, katera stranka je boljši za kmeta ali delavca. Prva kakor druga, da o razpadajočih drobcih tretje in četerte ne govorimo, sta ponovno izdali kakor kmeta tako delavca, kadar gre za varovanje njihovih upravičenih zahtev pred nenasitnim žrelom gospode ali pa pred tujimi izkoriščevalskimi interesi.

in predstavlja udarec vsem miroljubnim naporom sveta. Nato pa je obsodil napadalno politiko SZ proti Jugoslaviji in poudaril, da se mir lahko ohrani samo z borbo proti hegemoniji in napadu, kjer koli se pojavita, ne glede na politična in ideološka gesla.

Prav tako so med zasedanjem ponovno odklonili predlog o sprejemu zastopnika LR Kitajske v OZN in izglasovali novo poverilnico kuomintangskemu zastopniku.

Ameriški delegat je predlagal tudi razširjenje oblasti Glavne skupščine, pri čemer ga je proti vsakemu pričakovanju podprl sovjetski zastopnik, saj obravnava ta predlog poleg drugih vprašanj tudi omejitev veta, katerega so se zastopniki SZ na zasedanjih mednarodnih forumov posluževali vedno v najizdatnejši meri.

Varnostni svet je Glavni skupščini priporočil kandidature Indonezije, ki sta jo predložili Indija in Avstralija in na četrtkovi seji je bila Indonezija brez glasovanja sprejeta kot 60. član OZN.

časopis „Arte e Lavoro“, ki izhaja kot književni zbornik, namenjen samo kulturnim organizacijam temveč najširšemu krogu bralcev italijanske narodnosti. Poleg tega pa bo začel izhajati tudi prvi ženski list v italijanskem jeziku. S pričetkom izhajanja teh dveh časopisov se bo mesečna naklada italijanskih časopisov v Jugoslaviji zvišala na 350 tisoč izvodov.

Poleg številnih listov za italijansko narodno manjšino pa je v tisku tudi še mnogo italijanskih knjig in brošur. Doslej je bilo v Jugoslaviji tiskanih v italijanščini že nam 100 italijanskih knjig in brošur, med njimi nič manj kot 30 šolskih knjig.

Zgornje kratke navedbe značilno dokazujejo, kakšna je razlika med enakopravnostjo v dejanjih in enakopravnostjo v besedah, kot jo uživamo koroški Slovenci v „demokraciji“ Avstriji.

Tudi Francija in Belgija hočeta osnovati „notranjo obrambo“

Francoska vlada se je pretekli teden sestala pod predsedstvom Vincenta Auriola k seji, na kateri je izrekla svoje zadovoljstvo, ker je atlantski svet v smislu stališča, ki so ga zavzeli francoski predstavniki, sklenil ustanoviti oborožene sile pod poveljstvom osrednjega poveljnika. Prav tako kot druge zapadne države je tudi Francija sklenila postaviti tako imenovano državno obrambo, ki naj bo na pol civilna in na pol vojaška. Sestavljali jo bodo žandarji, mobilna garda (obe hočejo še povečati z rezervnimi silami) in teri-

Osvobodilno gibanje na Malajskem polotoku

Pred kratkim se je v Anglijo vrnil lord Mancroft, ki se je dalj časa za držal na Malajskem polotoku. Čeprav nerad je moral priznati, da zatiranje in preganjanje narodnoosvobodilnega gibanja na tem polotoku stane Veliko Britanijo velikanske vsote denarja, kljub temu pa gibanja ni mogoče zatreti. Vedno več je borcev, ki se pridružujejo oddelkom narodnoosvobodilne vojske in zadajajo angleškim kolonialnim oblastem težke udarce. Mancroft je med drugimi tudi dodal, da obstoja največje vprašanje v tem, na kakšen način naj okupacijske sile obdržijo ozemlje, ki so ga „očistile“ pripadnikov ljudske vojske.

Angleška vlada grozi stavkajočim delavcem z vojaštvom

V Londonu stavka 1700 delavcev londonskih plinarn, ki zahtevajo povišanje mezd, ker nikakor ne zadoštujejo za življenjske potrebščine. Upravičena borba delavstva za boljše življenjske pogoje pa tako imenovani laburistični — to je delavski — vladi nikakor ne gre v glavo in skuša prav tako kot njeni sindikalni voditelji zatreti pravo sindikalno gibanje in borbo delavcev za socialne pravice. Zato sodijo, da bo vlada tudi skušala poseči vmes z vojsko ter na ta način zagotoviti dobavo plina, oziroma razbiti stavko delavcev.

„Volkssturm“ v Angliji?

Leta 1940 je bila v Angliji ustanovljena tako imenovana varnostna straža (Home guard), ko je državi grozila fašistična invazija. Bila je to nekakšna državna milica, ki so jo sestavljali civilisti v domačem kraju, tako v mestih in tudi na deželi ali celo tam, kjer so bili zaposleni, torej ustanova, podobna „Volkssturmu“, ki so ga predvsem pri nas na Koroškem poklicali v življenje nacistični oblastniki, ko se je vedno bolj širilo partizansko gibanje, da bi jih ta branil pred napredujočimi „banditi“.

In zdaj prihajajo iz Anglije vesti, da mislijo spet postaviti podobno stražo. List „People“ piše v tej zvezi, da bo vlada v kratkem ustanovila novo „Home guard“. Do tega sklepa pa je prišla baje na podlagi predloga sveta namestnikov, ki so vsem državam atlantskega pakta svetovall ustanovitev takih oboroženih oddelkov za boj proti komunizmu.

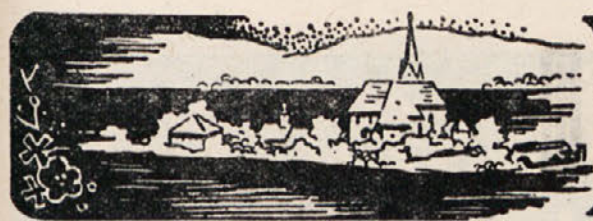
Ministrstvo za vojsko je v zvezi s temi poročili sicer objavilo, da ne ve ničesar o morebitni ustanovitvi take varnostne straže, in dodalo, da so vse vesti, ki jih je v tej zvezi objavil tisk, enostavne domneve. Ob koncu pravi, da je vsakršni sklep glede ustanovitve tega odbora stvar vlade. Mogoče bo že najbližja bodočnost dala odgovor, koliko je resnice na tej stvari.

Dunajski časopisi bodo dražji

Poročajo, da nameravajo s 1. novembrom podražiti cene v posamezni prodaji pri večini dunajskih dnevnikov. Cene naj bi poskočile od 40 na 60 grošev izvod. Povišanje cen je predvideno pri listih: „Wiener Zeitung“ (uradna), „Die Presse“ (neodvisna), „Neue Wiener Tageszeitung“ (OeVP) in „Neues Oesterreich“ (last obeh koalicijskih strank).

Del množice, ki se je udeležila koroškega festivala v Guštanju

Po naši zemlji

Ustanovitev slovenske kmetijske šole je nujna

V petek, dne 29. septembra 1950 je bil v Celovcu razgovor med Pokrajinskim odborom Slovenske kmečke zveze in predstavniki prezidija Deželne kmetijske zbornice. Predmet razgovora je bil način subvencioniranja kmečkih gospodarskih, strokovnih in gospodinjskih tečajev, ki jih bo v prihodnjih mesecih prirejela Slovenska kmečka zveza.

S svojim neprestanim in plodnim delom za napredek slovenskih kmetov se je Pokrajinski odbor Slovenske kmečke zveze uveljavil med slovenskimi kmeti in pridobil zaupanje čedalje širšega kroga kmetov naših vasi, brez razlike na politično usmerjenost posameznika. To dejstvo je morala upoštevati tudi Kmetijska zbornica. Zaključek razgovora je bil, da bo Kmetijska zbornica podprla gospodarsko in strokovno pospeševalno dejavnost Slovenske kmečke

zveze ravno tako, kakor podpira to dejavnost pri Okrajnih kmečkih zbornicah.

Nadalje so zastopniki PO SKZ ponovno sprožili vprašanje ustanovitve slovenske kmetijske šole, zakar je Slovenska kmečka zveza Kmetijski zbornici predložila zahtevo že leta 1947. Ob tej priložnosti so zvedeli, da sta se pred kratkim tudi predsednik in tajnik Krščanske ljudske stranke zavzela za ustanovitev slovenske kmetijske šole kar je za pozdraviti. Zaključek k vprašanju ustanovitve slovenske kmetijske šole je bil ta, da so zastop. Prezidija Kmetij. zbornice izjavili, da so sredstva za kmetijske šole za l. 1950 izčrpana (čemer se čudimo, kajti to vprašanje je na dnevnem redu že od leta 1947), da naj pa Slovenska kmečka zveza izdelava primeren projekt o kmetijski šoli.

Iz okolice Božjega groba. Namesto učitelja Arherja, ki je nastopil novo službeno mesto v šmarjeti nad Pliberkom, smo dobili v šoli pri Božjem grobu učitelja Vautija Zdravkova, domačina iz naše občine, iz vasi Replje. Prepričani smo, da bo učitelj domačin, ki popolnoma obvlada naš jezik, učil našo šolsko mladino v naše zadovoljstvo ter bo posvetil vsaj toliko pozornosti materinščini, kolikor je določa šolska uredba. Upamo, da se bomo prav dobro razumeli in bo med starši učeče se mladine, ki jim je pravilna vzgoja otrok pri sreči, in učiteljem, ki naj vzgojo posreduje, da bodo otroci postali polnovredni ljudje, dobra in tesna povezava.

Kar pa zadeva obljube vseh strank pred občinskimi volitvami, da bo novi občinski zastop skrbel, da bodo popravili pota in mostove, ugotavljamo, da vsaj v Čirkovčah niso ničesar napravili. Most v Čirkovčah in pot na Koml sta v obupnem stanju in občina se ne zgane, da bi kaj popravila. Poleg tega pa vozijo čez ta most težko naložene tovore lesa, posebno tverka Leitgeb. Ali bi ne bilo na mestu, če bi občina firmo Leitgeb pritegnila k temu, da bi prispevala k popravilu mostu in pota? Stranki SPOe in OeVP, ki sta pri volitvi župana po višjem naročilu glasovali skupaj, da so izvolili OeVP-jevskega župana, naj pokažeta tudi za te prepotrebne zadeve potrebno razumevanje, od naših odbornikov

pa želimo, da se poslužijo svojih pravic kot naši zastopniki in zahtevajo, da se ti nedostalki odpravijo.

Lepena. — V Lepeni smo dobili novega učitelja gospoda Volka. Kolikor ga doslej poznamo, se nadejamo, da bo pošteno opravljal svojo učiteljsko službo. Učitelj se je izrazil, da ne odobrava VdU-jevske akcije glede reforme šolske uredbe o pouku slovenskega jezika. Otrokom šolarjem je naročil, naj pozdravljajo slovensko. Prav tako, ugodno vpliva, če se najdejo izjeme, ki nimajo volje, da pravilno razumevajo razmere v naših krajih in doprinašajo k odstranitvi vzrokov, ki morajo nujno roditi nezadovoljstvo domačega slovenskega prebivalstva.

Vidra ves — Dob. — Obe družini, Kropovo v Vidri vesi in Rešetarjevo v Dobu poznamo od blizu in daleč vsi. Kropov atej, Jurij Nachbar, ter njegovi bratje in sestra, kakor tudi Kropova mama Brigita so znani kot delavni člani pliberškega prosvetnega, takrat izobraževalnega društva, skoraj od prvih začetkov društvenega obstoja. Kmalu je bil Jurij Nachbar odbornik prosvetnega društva in Brigita je nastopala v vidnih vlogah v igrah in že se mnogi spominjajo njene vloge, odločne špele, v Krekovi „Tri sestre“, ki posebuje pravo pametno ženo in gospodinjo. Morda so skupni cilji, skupna pota in stremljenja, idejna enakost zbli-

žala Jurija in Brigito, da sta se vzela in postala mož in žena, ki sta v skupnem trudu lepo uredila svojo kmetijo pri Kropu v Vidri vesi. Iz tega zakona so se jima rodili otroci, vredni svojih staršev, in kmalo po vojni smo videli Kropovo Micko v vlogi ene izmed najlepših naših iger, ki ponazoruje junaštvo slovenske hčerke koroške zemlje „Miklovo Zalo“. Kropova Micka je igrala vlogo Miklove Zale in navduševala množice ob nastopu v šoli v Pliberku in v Stavadharjevem kozolcu. Igrala je že v več drugih igrah.

Ravno tako gospodari Rešetarjeva družina v trdno slovenski vasi v Dobu in tudi iz te družine je zrasel sin Albert, ki je svoj prosti čas posvetil prosvetnemu delu svoje okolice. Igral je v okviru pliberškega prosvetnega društva in tudi sam režiral v Dobu igro, ki so jo igrali z lepim uspehom.

Ta dva mlada človeka, Albert Mesner, pd. Rešetar in Dobu in Micka Nachbar, pd. Kropova v Vidri vesi, sta se odločila, da bosta sklenila zvezo za življenje.

In pretekli ponedeljek, 25. septembra 1950, sta se poročila. Albert je dobil ženo in gospodinjo na svoj dom.

Poročno veselje in slavlje je bilo v Breznikovi gostilni v Pliberku, kjer se je zbrala množica svatovskih gostov, sorodnikov, sosedov in znancev, ki so po lepih običajih obhajali svatovščino do ranega jutra. Albertu in Micki, novoporočenemu možu in ženi, mnogo sreče na mnoga leta! Ne dvomimo niti najmanj, da bosta oba še nadalje našla tudi čas za delo za soljudi, za narod in tako vzgojila tudi svoj naraščaj.

Svatne. — Tudi našo vas je obiskala bela smrt in odpoklicala s tega sveta Terezijo Dežman, rojeno Rasinger, ki je bivala v Hanjakovi hiši. Bila je že dalj časa bolana ter dvakrat v bolnici. Ker se je prvič krat v bolnici že kar dobro počutila, se je vrnila domov, toda kmalu se je zdravstveno stanje spet poslabšalo in je morala nazaj v bolnico. Tokrat pa ni bilo več pomoči in so jo ponovno prepeljali na dom, kjer je preživela zadnje ure. — Preteklo nedeljo smo jo spremili k zadnjemu počitku pri sv. Jakobu, kjer naj v miru počiva.

Bilčovs. — V četrtek preteklega tedna nas je v večernih urah obiskala kratka toda huda nevihta, mo-

ZVEZA PARTIZANOV SLOVENSKE KOROŠKE

izreka vsem, ki so prispevali za postavitev partizanskega spomenika v Železni kapli najjiskrenejšo zahvalo! Posnemajte jih tudi drugi!

Glavni odbor

čan dež se je med stalnim bliskanjem in strašnim grmenjem razlil nad našo občino. Strela je zadela visoko smreko blizu pohištva Ruperta Gaserja in se od tam odbila ter udarila v pohištvo. V višini okna je predrila zid v kuhinjo, od tam v sosedno sobo in ponovno skozi zid v hlev, kjer je ubila kravo. Sreča v nesreči je bila, da so ostali nepoškodovani oče, mati in hči, ki so se nahajali v kuhinji.

Brez dvoma je za prizadeto družino s številnimi majhnimi otroci velika izguba, ko jim je poginila krava, in bi bila ravno v tem primeru na mestu pomoč s strani oblasti.

Priložnost te nevihte so doslej še neznan storilci izrabili za to, da so vdrli v občinsko pisarno, iz katere so ukradli pisalni stroj, službeno kolo, gumijaste škornje, gumijast plašč in več drugih manjših stvari. Polastili so se seveda tudi majhne ročne blagajne, pričakujoč kakšne vrednosti, toda imeli so smolo, kajti razen nekaj praznih kuvert ničesar ni vsebovala. — Dejstvo, da se niso lotili velike težke blagajne kakor tudi uporabljeno orodje priča, da tatov ne bo treba daleč iskati.

Škocjan. — Majhen značilen primer navajamo, ki v uradih po naših vaseh že vadno označuje miselnost mnogih od naših davkov plačanih nameščencev. Pred kratkim tednom se je mudil po opravkih na pošti v Škocijanu Močnik Rudl. Na pošti se je nahajal tudi neki njegov prijatelj, s katerim sta spregovorila nekaj besedi v domačem slovenskem jeziku. Službujoči uradnik, ki ne zna slovenski, čeprav slušbuje na pošti v slovenski vasi Škocjanu, se je ob nju obregnil in sicer ne zato, ker sta govorila v uradu, temveč zaradi tega, ker iz narodne nestrpnosti ne trpi in ne more slišati slovenske govornice. Nahrulil ju je, da sta na pošti, kjer da se ne sme govoriti slovenski. Dejal je, da smo vendar v Avstriji in kdor hoče govoriti slovenski naj gre v Jugoslavijo.

Temu menda ni treba mnogo dodajati. Ta uradnik naj si zapomni, da smo na teh tleh govorili slovenski, govorimo slovenski in bomo slovenski govorili, ker se pa s tem ne more sprijazniti, mu svetujemo, da naše kraje zapusti in gre tja, kjer ga ne bo dražil slovenski jezik.

Janko Kersnik: Kmetske slike

Napravil je oporoko, potem pa Cilki rekel naj stopi k njemu. Prijel jo je za roko in jo držal dolgo v svoji krepki, koščeni ter zrl v jokajočo ženo, a govoriti ni mogel več. Omotica ga je prevzela in proti večeru je umrl. —

Mohorič ima danes novokrito streho na hiši in v hlevu štiri repe. Tudi deklo je moral vzeti.

Nedavno pa so mu nesli drugega fantiča h krstu. Botra je bila z otrokom že pred hišo, boter pa je stal še na pragu kamre, kjer je ležala mati.

„Ej, Mohorič,“ se je obrnil le-ta nazaj v sobo, „kako ga bomo pa krstili? Pozabil bi skoraj vprašati!“

„Hm,“ je zamrmral oče in se obrnil na pol v stran, da ga boter ni mogel videti v obraz. „Simon naj bo, Simon!“ je dejal potem naglo.

Tačas sta se ujela z ženo v pogledu in oba za trenutek nista mogla ločiti očesa od drugega.

„Saj je v pratiki že drugi teden!“ je pristavil Mohorič in odšel gledat, kako je z živino v hlevu.

„OTROŠKI DOHTAR“

Stari Molek je bil varuh mladoletne Zlatarjeve Mane. Opravljal je ta posel že blizu osemnajst let v svoje in nadvarstvenega oblastva zadovoljstvo in gotovo ni bilo mimo njega dvajset milj naokoli skrbnejšega in vestnejšega jeroba. Njemu ta opravek tudi ni bil neprijeten. Mana je bila izpolnila komaj prvo leto svoje dobe, ko sta ji pomrla roditelja drug za drugim v malo tednih; bližnjih sorodnikov ni bilo in nadvarstveno sodišče je izročilo otroka Molku, bližnjemu sosedu Zlatarjevih, lepo posestvo pa je šlo na dolge obroke v zakup.

Molek ni imel svojih otrok; zato sta on in njegova žena radostno vzela Manico v svojo oskrbo; še rajši pa se je mož lotil varuštva, ker je imel gospodariti sedaj dvojce posestev, najlepših v vsej fari; in obe

sta bili nezadolženi. Zlatarjevo mu tudi ni povzročalo posebnih skrbi in potov; vsako leto je pobral zakupnino, plačal davke in drugo danj, popravil nekoliko pri poslopih na Zlatarjevini, prebetele, ki je bil še vedno velik, nesel v hranilnico, knjižnico pa potem izročil sodišču.

„Ta bo imela kaj v roke vzeti!“ je dejal sleherno leto, vrnivši se iz urada in tudi če je ob praznikih zvečer sedel v vaški krčmi. se je rad pobahal, kako množi Maničino imetje. Da ji bo ob svojem času on sam izročil tudi svoje imetje, tega ni znil nikdar, toda vedel je to vsakdo.

Tako so potekala leta in Molek se je neko nedeljo popoldne kar čudom začudil, ko je, stoječ pred hišo in vžigajoč pipo, zrl za svojo varovanko, ki je stekla praznično opravljena mimo njega od doma navzdol po stezi; pri fari je že zvonilo in deklica je hitela, da ne bi mudila. Temu se stavec ni čudil, nego visoki vitki postavi. ki je sedaj izginila pod klancem njegovim očem. Obrnivši se k materi, stoječi z belim predpasnikom v vratih, je počasi dejal:

„Ti, naša Mana je pa res zrasla!“

„I kaj ne bi? Devetnajsto bo že izpolnila!“

„Glej, glej — kako teko leta!“

Stari ni bil nikdar gostobeseden, zato

je bil menda s to opazko ves pogovor končan. Mati je sedla na klop pred vežo, on pa je korakal počasi proti kozolcu in potem dalje po izoratkih med njivami ter tipal pšenično in ječmenovo klasje na desni in levi, češ bo li težko letos in koliko ga bo. Lahek veter je zibal žito in iz dolgega razora se je oglašal samotni prepljak s poznim spevom.

Popoldanski nauk v cerkvi je bil že minil, ko je Molek, končavši svoj razhod, stal nekoliko nad cesto, po kateri so prihajali ljudje od farne vasi. Na to stran jih sploh ni šlo mnogo. Med njim in cesto je stala visoka drenova meja, obrasla z divjim hmeljem, tako da ni bilo moči videti skozi njo. Stari pa tudi ni bil radoveden, kdo hodi po cesti, nego je pazno ogledoval mlado črnico, ki jo je bil spomladi cepil. Tudi glasen smeh, ki mu je zazvenel zdajci na uho, ga ni motil, akoprav je takoj spoznal, da je Maničin.

A sedaj je utihnilo tam doli. Konec njive, tam kjer je bila preseka v meji, tam se je od občinske ceste ločila steza, tekoča proti Molkovemu domu. In Mane le ni bilo še videti po stezi!

Stari je sedaj nekaj slišal. Vedel ni takoj, kaj je bilo to, a iz davno minulih časov mu je moral biti ta glas znan — tako

S koroškimi in

štajerskimi novinarji v

JUGOSLAVIJI

Kot dopisnik „Slovenskega vestnika“ sem se udeležil obiska koroških in štajerskih novinarjev v Sloveniji. Povabilu novinarskega društva Slovenije so se odzvali tudi zastopniki listov „Die Neue Zeit“, „Volkszeitung“, „Klagenfurter Zeitung“ in APA (Avstrijska tiskovna agencija) iz Celovca ter štiri tovariši iz Gradca. Namen tega povabila je bil predvsem, da avstrijski novinarji spoznajo današnjo jugoslovansko stvarnost in se seznanijo s poklicnimi tovariši v Jugoslaviji ter na podlagi tega prispevajo k dobrim sosednim odnosom, med obema državama. Nikakor niso šli vsi z istimi občutki v sosedno državo, družilo jih pa je prizadevanje, da se na lastne oči prepričajo o položaju v novi Jugoslaviji, o kateri se širijo najrazličnejše vesti, na eni strani izraz nepristranske objektivnosti, na drugi strani pa sad zlonamernega podtikavanja in klevetanja. Tudi poročila, ki so jih posamezni novinarji doslej objavili o svojih vtisih, niso v vsem skladna — ovirala jih je predvsem politična struja posameznega časopisa —, toda uspeh nikakor ne bo izostal, ko bodo tudi njihovi čitatelji spoznali, da današnja Jugoslavija ni nobeno strašilo, temveč država, ki z lastnimi silami in kljub največjim težkočam gradi boljše bodočnost za svoje narode.

Vsa država je eno samo gradilišče

Komaj smo zapustili karavanški predor in se peljali proti Jesenicam, se nam je odprl povsem nov svet. Narava se sicer ne razlikuje od naših koroških krajev, toda poseben videz mu daje dejstvo, da iz dneva v dan rastejo iz zemlje nove zgradbe, stanovanjski bloki, tovarne, bolnice, šole in druga poslopja. Na vseh koncih in krajih smo videli nove objekte, deloma že dograjene, na drugih pa doni ustvarjalno življenje gradbenih delavcev, ki od ure do ure dvigajo novo zidovje pod nebo. Še prav živahno je v Ljubljani in njeni okolici; mogočne montažne dvorane Litostroja — velikana prve pelletke — dajejo prestolnici Slovenije posebno sliko in nič manj prepričljivo govorijo številni stanovanjski bloki okoli tovarne, v Šiš-

ki, na Ambroževem trgu in v nešteti drugih predelih mesta. Prav tako zgovorno pričajo o visokem ustvarjalnem duhu posamezni znanstveni inštituti v zapadnem delu Ljubljane, ki smo jih gledali z gradilišča. In ne nazadnje številne nove zgradbe v posameznih vaseh in zadruzah, da omenim samo že med vojno ustanovljeno kmečko obdelovalno zadrugo Gabrovica pri Trstu: namesto požganih kmečkih poslopj so zgradili celo vas modernih in ličnih vil, kamor se bodo preselili zadržniki.

Videli smo sicer samo majhen del vsega tistega, kar gradijo in so zgradili v zadnjih letih, je pa to prepričljiv izraz silne volje, s katero si ljudstvo gradi lepše življenje.

Po težkem delu zaslužen oddih

Slovenija je znana tudi po svojih naravnih lepotah, ki pa so jih prej uživali le posamezni kapitalisti in tujei. Ob našem obisku smo videli vrsto teh krajev in kar čudno se zdi človeku, ko vidi v krasnih hotelih na Bledu in v kopališčih namesto našim gospode iz predvojnega dobe navadne delavce z družinami, tovarniške delavce, zadržnike in druge graditelje socializma, ki preživljajo svoj dopust v najlepših krajih države. Tudi enemu najlepših mest ob Jadranskem morju, Opatiji, dajejo delovni ljudje poseben obraz. Poleg tega pa imajo posamezni sindikati ali društva svoje lastne počitniške domove in okrevališča, katerih prvega smo obiskali v Ribnem, kjer so si sodelavci ljubljanskega radia v prostovoljnem delu zgradili krasno vilo v slogu planinskih koč. In tudi novinarsko društvo Slo-

venije ima svoj dom v Kokri pod Jezerskim vrhom. Vila nekdanjega kapitalističnega dobičkarja, sredi visokega gozda in v neposredni bližini vabečega Grintovca je pravi dom oddiha in miru.

Prav tako je velikanski hotel na Pokljuki idiličen kotiček, ležeč visoko v planini in z lepim razgledom na Triglav. Peljali smo se skozi mične gorenske vasice ter po strmih vzpetinah v planinski raj. Srečavali so nas težki kamioni z lesom s Pokljuke, namenjenim predvsem za ladjedelniško industrijo. Staro poslopje, ki je bilo docela zgrajeno iz lesa, so partizani požgali leta 1944, ker je služilo italijanskim in nemškimi oficirjem za izletno točko, danes pa se dviga tam čudovito poslopje novega hotela in nudi prostora za 110 oseb.

je v naglici ugibal — a zatem je čul še kratek razgovor.

„No — pusti me!“ je velela deklica.

„Si li huda?“ je vprašal moški glas.

„Huda!“

A sedaj s ceste na stezo, izza meje vendar še ni prišla.

„Jezna ne smeš biti!“ je ponovil oni.

„Ako ne boš več —“

„Nikdar več!“

Sedaj je bilo nekoliko trenutkov spet vse tiho.

„Kaj pa danes teden — v nedeljo — ali prideš?“

„Ne vem — ako me bodo pustili!“

„Počakal te bom!“

„Pa če naju ljudje vidijo?“

„Kdo naju bo videl?“

„Glej, tam doli prihajata Kolarjevi!“

„Z Bogom!“

„Z Bogom!“

In v tem je bila deklica skokoma na stezi ter hitela navzgor proti domu. Niti ozrta se ni, in ko bi se, bi bila ugledala očeta varuha, kako je stal poleg črnic ter roki tiščal v ozka žepa in iz mrzle pipe siloma vlekel zrak, da so se mu globoke jame kazale po suhem licu.

„Kdo je pa ta — cigan?“ je zagodrnjal

čez nekoliko časa in urno, kolikor mu je bilo moči, stopil na cesto.

A o onemu ni bilo niti sledu in obe Kolarjevi, žena in hči zadnjega njegovega sosedu, sta prišli počasi mimo.

„Ti pa doma stražiš, Molek!“ je dejala stara.

„Stražim, stražim!“ je mrmral oni in se vrnil proti domu.

Tam ni črnil besedice o tem, kar je videl in čul; tudi ženi ni razodel ničesar. Ali jezilo ga je silno, najbolj pa to, da ni videl, kdo je oni, s katerim se peča Mana! Mana, ki bo imela dva grunta in pa gotovo denarja kakor nobena daleč naokoli, kateri ni primernega ženina najti pet ur hoda! No, čakaj, temu treba konca!

V nedeljo popoldne je šla deklica spet v cerkev, stari pa oprezovat. A sreča mu ni bila mila. Mana je prišla s spremljevalcem iz cerkve, ta pa je šel le do tja, kjer se je pričlenjala drenova meja; tam se je poslovil ter krenil na drugo stran. Molek ga ni mogel spoznati in je imel vrhu svoje nejevolje še veliko skrb, da bi ga deklica ne ugledala, stoječega za grmovjem. Ves večer in vso noč se je srdil, ponoči celo nekolikokrat vstal in šel k oknu poslušat, ni li čuti kaj nenavadnega. Dru-

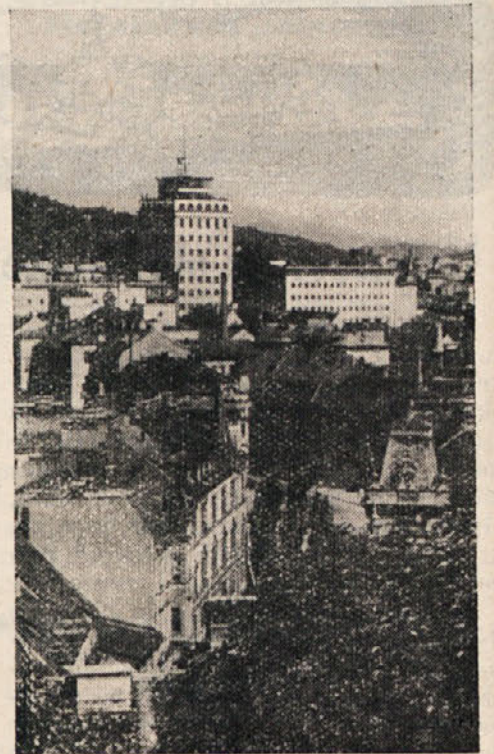
Kultura in umetnost služita ljudstvu

Vrednost naroda se ne računa po njegovem številu, temveč po njegovih vrlinah, ustvaritvah in ne nazadnje po ravni njegove kulture. In prav zadnje uvršča po številu sicer majhni slovenski narod med največje narode. V predvojni Jugoslaviji je ta kultura bila monopol peščice vladujočih, medtem ko delovnemu človeku ni bilo mogoče, da bi se okoristil z njenimi sadovi. Danes je tudi na tem področju odklenalo raznim privilegirancem, kajti kulturne dobrine so postale last vsega naroda. Odpadle so ovire, ki so delavski in kmečki mladini onemogočale šolanje in strokovno izobrazbo, vsakomur je odprto brezplačno šolanje od osnovnih pa do najvišjih šol. Zanimanje za kulturno izživljanje je doživelo najširši razmah, iz naroda hlapcev je postal narod kulturnih, ustvarjalnih in borbenih ljudi.

V Ljubljani smo videli samo del tega kulturnega razmaha slovenskega naroda, ko smo poleg Narodne galerije obiskali tudi univerzitetno knjižnico s približno pol milijona knjigami. Ustanovljena leta 1774 kot licejska knjižnica je prehodila trdo toda slavno pot kulturne ustanove majhnega zatiranega naroda, predno se je priborila do današnje višine. Tudi zadnja vojna ji ni prizanesla in je njena čitalnica v komaj dograjenem poslopiju postala žrtev letalske nesreče: nemško letalo je predrl ostreže in se zrušilo naravnost v čitalnico; okoli 50.000 knjig — med njimi veliko število nenadomestljivih izvodov — je zgorelo. Takoj po vojni pa je bila čitalnica obnovljena in ob stoletni-

Enakopravnost v dejanjih

Pri nas v Avstriji in predvsem na Koroškem se mnogo govori o enakopravnosti vseh državljanov, o vzorni rešitvi šolskega vprašanja pa so se odgovorni politiki hvalili celo pred mednarodnimi forumi. Toda kaj je dejanska enakopravnost — in to v dejanjih, ne samo v besedah — smo videli ob našem obisku v Reki, kjer smo se pogovarjali z zastopniki italijanske manjšine. Že Reka kot taka je značilen primer pravično in demokratično rešenega narodnostnega vprašanja: vsi napis, celo najmanjši, so dvojezični. Posebno demokratično pa je rešeno šolsko vprašanje; v vsakem šolskem okoliščju, kjer je vsaj 25 šol obveznih otrok italijanske narodnosti,

Ljubljana prestolnica Slovenije

ci smrti največjega slovenskega pesnika Franceta Prežerna izročena svojemu namenu.

Niso nam pokazali samo rokopisov Franceta Prežerna in Ivana Cankarja ter prvo slovensko knjigo, Trubarjevo biblijo iz leta 1551, temveč tudi oddelek za literaturo iz narodnoosvobodilne borbe, ki je nesmrten spomenik kulturnega ustvarjanja v najtežjem času slovenskega naroda. V zvezi s tem bi omenil še obisk ilegalne partizanske tiskarne „Podmornica“ v ljubljanskem predmestju, katero bodo spremenili v muzej da bo še pozne rodove spominjala na slavne dni borbe za biti ali nebiti. Partizanska literatura v knjižnici, tiskana in razpečatena v stalni življenjski nevarnosti, in tiskarna „Podmornica“ sta slikovit dokaz, kako žilavo in ne glede na žrtve je slovenski narod vodil borbo ne samo za svobodo temveč tudi za svojo kulturo.

imajo svojo lastno šolo, ki jo pa prav tako vzdržuje država; v Reki je italijansko učiteljišče in gimnazija, nadaljnji dve italijanski gimnaziji pa sta v Puli in Rovinju. Na osnovnih šolah se učijo hrvaščino kot prvi državni jezik šele od 3. leta naprej.

Po neuradnih podatkih biva v Jugoslaviji okoli 60.000 Italijanov, ki imajo v zvezni skupščini v Beogradu 2, v republiški skupščini v Zagrebu pa 3 zastopnike. Za kulturni dvig skrbi tudi gledališče v Reki, ki uprizarja v italijanskem jeziku isto število predstav kot v hrvaščini. Italijanska manjšina ima svoj dnevnik, več tednikov in polmesečnikov; knjige dobivajo deloma iz Italije, deloma pa jih tiskajo v Zagrebu.

Prav tako živijo v novi Jugoslaviji tudi ostale narodne manjšine, svobodno in enakopravno v smislu prave socialistične rešitve narodnostnega in manjšinskega vprašanja. Zakaj bi pri nas ne bilo mogoče, da bi lepin besedam sledila tudi lepa dejanja?

Z neomajno vero v bodočnost

Samo 5 dni smo preživeli v Sloveniji in videli samo majhen del vsega, kar daje današnjemu položaju posebno lice, toda zadostovalo je, da smo spoznali tisto silo, ki predvsem odlikuje jugoslovanske narode: z močno vero in neomajnim upanjem v lastne sile, ki hočejo ustvariti boljšo bodočnost. „Danes nam primanjkuje še marsikaj, imamo pa zavest, da smo to, kar imamo, ustvarili z lastnimi silami!“ so nam odgovarjali tovarniški delavci in kmetje — zadržniki na tozadevnem vprašanju. In s to zavestjo nadaljujejo kljub neštetim težkočam pot v socializem, v boljšo bodočnost.

Rado.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschloßbach 17.